

Misterija otvaranja firmi u Srbiji: Kako su stigli i nestali investitori iz Burundija

Jun 2022. bio je jedan od najtoplijih u istoriji planete od početka merenja temperature. Dva velika tropska talasa i novi rekordi pravili su probleme stanovnicima Evrope. I nama u Srbiji. Ali, ne i afričkim privrednicima.

Tako su se u samo nekoliko dana, u junu 2022, u Srbiji potpuno neočekivano pojavili brojni investitori iz Burundija.

U registru APR-a, tih dana prijavljeno je 10 novih firmi čiji su osnivači iz ove afričke države. I sve su registrovane u formi društva s ograničenom odgovornošću.

Dobile su neobična imena: Toussaint doo, Karabona doo, Listramona doo, Esperance doo, Hitimana doo, Rumaditex doo, Lamokidija doo, Hananey doo, Musaga trade doo, Kabavete doo.

Kao pretežna delatnost svake od ovih firmi registrovana je trgovina na veliko metalnom robom, instalacionim materijalima, opremom i priborom za grejanje.

Takođe, svi osnivači upisali su isti osnivački ulog – 10.000 dinara.

I to nije sve. Svi su overili osnivački akt na istom mestu, kod iste javne beležnice u Pančevu. Razlog? Svi su prijavili istu adresu prebivališta – Pančevački put BB. Uredno su platili naknadu za overu od 2.880 dinara.

Sve firme imaju po jednog vlasnika sa 100% udela, koji je ujedno i direktor. Među njima su brojnije bile dame.

Kada je reč o starosnoj dobi primetno je da je reč o mlađim osobama. Najmlađa vlasnica ima tek 23 godine, dvoje su godinu dana stariji, dok najstarija ima 44.

Međutim, naše istraživanje otkrilo je i da nijedna od ovih firmi do sada nije poslovala. To se može zaključiti iz činjenice da nijedna nije predala finansijski izveštaj za prošlu godinu. Ipak, i dalje su sve u aktivnom statusu u APR-u.

Da bismo počeli da razmatramo klupko ove priče, najpre smo kontaktirali kancelariju javnog beležnika Snežane Jukić iz Pančeva. Međutim, nisu hteli da odgovore na naša pitanja.

Firme iz Burundija - otkud one na našoj adresi

Zanimljive su i lokacije gde su privrednici iz Burundija registrovali firme. Naime, nisu locirane samo u Beogradu, već i u Jagodini, Pančevu, Smederevu i Šapcu.

Neobičan je i izbor adresa. Iz prostog razloga što ne biste bili u prilici da nađete sedište bilo koje od ovih firmi ako biste se uputili na adresu upisanu u registru APR-a. Po pravilu, reč je o stambenim zgradama.

Upravnik stambene zajednice na jednoj od lokacija na kojoj je prijavljena firma iz Burundija, pokušao je da shvati o čemu je reč. U razgovoru s nama tražio je da ne otkrivamo njegovo ime, ali nam je rekao da je za firmu prijavljenu na njihovoj adresi saznao kada je stiglo pismo neke od agencija, koje kontaktiraju tek osnovana privredna društva nudeći svoje usluge.

Prema njegovim rečima, pismo je bilo ostavljeno na sandučićima, s obzirom na to da ne postoji sanduče firme u koje bi bilo isporučeno. Obilazeći stanare uverio se da niko nije ni čuo za firmu iz Burundija. Ipak, na sajtu APR-a uverio se da su prijavili njihovu adresu kao sedište kompanije.

Početak istrage

Kako to nije imalo smisla, rešio je da učini nešto. Preuzeo je osnivački akt sa APR-a, i pošto je reč o stranim licima, uspešno je pronašao njihovog prevodioca. U svom samostalnom istraživačkom poduhvatu, shvatio je da prevodilac predstavlja jedino fizičko lice, imenom i prezimenom, koje će potencijalno biti od ikakve pomoći za razumevanje ove neobične situacije.

Kaže da je od prevodioca doznao da je reč o grupi ljudi iz Burundija. Takođe, saznao je i da su bili u pratnji jednog čoveka iz Srbije i da su došli do nje kako bi im, kao sudski tumač, pred javnim beležnikom pročitala sadržaj osnivačkog akta pre overe.

Iako je upravnik zgrade, želeći da sazna nešto više o tome, došao do kontakta osobe u pratnji Burundana, sve je bilo uzalud. Nije dobio, kako kaže, nijednu istinitu informaciju.

Uz još malo istraživačkog rada, shvatio je o kom se licu zapravo radi. Njegova uloga bila je da, tvrdi upravnik, izvodi ljude iz emigrantskog kampa, govoreći im da će, ako osnuju privredno društvo, dobiti boravak u Srbiji.

Kako upravnik navodi, cilj ovih Burundana bio je da ostanu u Srbiji, ne bi li se potpuno izbacili iz emigrantskog kampa odnosno izolacije. Naš sagovornik objašnjava da su Burundani lica koja su bila u postupku traženja azila. Saznao je da bi mogli legalno da dobiju boravak u Srbiji, ali bi za to bilo neophodno da ispune niz uslova.

Uprava za strance je ta koja pomno prati ispunjavanje zadatih uslova, te se redovno vrše provere, pre nego što se bilo čiji boravak dozvoli. Upravnik dodaje da je zaključio da je u pitanju pokušaj prevare. Lično se javio Upravi za strance i Poreskoj upravi, objašnjavajući svoju situaciju i ukazujući na postojanje pravnog lica sa fiktivnom adresom. Dodao je kako i sam razume da je sve to pokušaj da se dobije boravak drugačijim putem.

Poslao je veći broj mejlova institucijama, ali nije dobijao povratne informacije. Ipak, nakon toga nijedno pismo upućeno Burundanima više nije zatekao na sandučićima.

Šansa za ostanak u sistemskoj „rupi“

Prema informacijama sa sajta Ministarstva spoljnih poslova, kada je reč o dolasku ljudi iz Burundija u Srbiju, postoje dva osnovna pravila u vezi vize. Za nosioce diplomatskih i službenih pasoša, vize nisu potrebne za posete do 30 dana, u periodu od godinu dana, dok su za nosioce običnih pasoša i drugih putnih isprava, vize neophodne.

Kako je priča bivala sve jasnija, zatražili smo i mišljenje stručnjaka za migracije. Gordan Paunović kaže da je itekako upoznat sa problematičnom situacijom o kojoj je reč.

Kako objašnjava, nije slučajno što su se „investitori“ iz Burundija pojavili baš 2022.

Prema njegovim rečima, vreme im je curelo jer su još te godine mogli da uđu u Srbiju bez vize. U oktobru 2022. Srbija je morala da ukine bezvizni režim za građane Burundija. Zato ne čudi što su svi, gotovo u isti dan (2, 15, 16, i 17. juna), doneli osnivačke akte na overu i registraciju u APR-u.

„Kada imaš registrovanu firmu, predstavništvo, bilo šta, onda se pojavljuješ kao neko ko ima pravo da aplicira za boravak u Srbiji i možeš ga dobiti“, objašnjava Paunović.

Kako kaže Paunović, verovatno se neka advokatska kancelarija dosetila da ovim ljudima predloži osnivanje firme, za određeni honorar, ne bi li dobili priliku da ostanu u Srbiji. „Te 2022. godine su sigurno dobili boravak, kako se ne bi napravio problem, a kad se problem napravi i kad se ispostavi da su sve to lažne firme, one mogu prestati sa radom“, tvrdi Gordan.

Navodi da je sada politička odluka da li će konkretni državljani Burundija biti suspendovani u procesu ostanka ili ne.

Paunović ukazuje i na važnost koju ima pitanje Kosova* u ovoj priči. Naime, Burundi je jedna od zemalja koja je povukla priznanje Kosova*, 15. februara 2018. godine. „Pošto je Burundi povukao priznanje Kosova*, lako je zaključiti da smo bili prijateljski nastrojeni prema njima“, ističe Paunović.

Papiri, a ne biznis

Stručnjacima poput Paunovića je kristalno jasno da je u ovoj priči glavni cilj dobijanje papira, a ne biznis, jer ovo nije borba koju vode samo Burundani. Prema njegovim rečima, velika većina migranata koji su došli u Srbiju legalno, oni koji nemaju osnov da budu proterani iz zemlje, a iz nekog razloga ne mogu da dobiju papire, kao i svi oni koji imaju kakvu god šansu da po nekom osnovu obezbede boravak u zemlji, to će i probati da ostvare na svaki mogući način.

Naš sagovornik objašnjava da se mnogi advokati bave ovim poslom, zarađujući ozbiljne sume novca. On smatra da osnivanje firmi po ovom osnovu ni na koji način ne može da bude opravdano.

Jedno od pitanja koje se nameće jeste i da li Burundžani mogu biti poslati nazad u Afriku. „Mogu ih vratiti, ali to neće uraditi, jer Srbija ne radi ništa što je košta. Mogli bi da ih stave na avion Er Srbije kada bi postojala linija“, objašnjava Paunović.

Ovu situaciju je uporedio sa onom u kojoj se ponekad nađu turski državljani, kada dođu avionom iz Turske. S druge strane, kako kaže Paunović, Kurdi bivaju maltretirani i prosto im nije dozvoljeno da uđu u Srbiju, iako za to ne postoji razlog, jer oni imaju regularan turski pasoš. Međutim, znajući da su Kurdi, sa njima se vodi niz informativnih razgovora, ne bi li priznali ko su zapravo. Nakon toga ih šalju nazad, ali nikad letovima za koje karte finansira država.

Već su daleko od Srbije?

Paunović ocenjuje da Burundžane koji su osnovali firme u Srbiji niko neće poslati u njihovu zemlju iz koje su rado pobjegli, ali im isto tako neće ni produžiti boravak. Biće im saopšteno da moraju da napuste zemlju, što će dovesti do kraja ove njihove priče.

Ne bi li bolje objasnio ovu naizgled jednostavnu, ali zapravo vrlo kompleksnu situaciju, Gordan je dao jedan ne tako nezamisliv hipotetički primer: „Ako nekog od ovih stranaca zaustavi policajac na ulici i ako se ispostavi da boravi ilegalno, on će biti poslat u Krnjaču ili neki drugi kamp za migrante, gde će biti ostavljen. Tu će čekati da mu taj boravak dosadi, te će poći na Zapad, preko granice“.

Paunović objašnjava da je veliki broj Burundžana odavno napustio teritoriju naše zemlje. Najverovatnije, smatra naš sagovornik, i oni koji su bili naznačeni kao vlasnici i direktori firmi za trgovinu na veliko metalnom robom s početka naše priče.

„Mnogi od njih više nisu na ovim prostorima. Kupili su vreme kako bi mogli da organizuju prelazak preko granice, te su otišli u Bosnu, pa u Hrvatsku, Sloveniju, Italiju, Austriju...Ko zna gde su sada. Nikome nije plan da se zadržava u Srbiji“, podvlači Paunović.

Neprimetno biva primećeno

Natalija Perišić, profesorka Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu, ukazuje na probleme sa kojima se stanovnici Burundija susreću.

„Građani Burundija, gde je rašireno siromaštvo i gde nedeljama nije bilo vode i struje za snabdevanje, gde je policija prekomerno hapsila ljude i slično, počeli su da dolaze masovno u Srbiju, kao zemlju Evrope za koju im nije bila potrebna viza, da bi kasnije otišli u EU, koja im je veoma blizu kada dođu kod nas“, objašnjava Perišić.

Kako navodi, viza za Srbiju im nije bila potrebna stoga što je Vlada Republike Srbije ukinula vize građanima svih država koje nisu priznale Kosovo*, pa se i Burundi našao na tom „spisku“.

„Kako je u nekom trenutku EU primetila da u EU dolazi veliki broj građana iz Burundija, a preko Srbije, opomenula je srpske vesti, koje su ukinule bezvizni režim“, ističe profesorka Perišić.

Sistem ipak ima odgovor?

Da ono što su uradili Burundani i njihovi „savetnici“ iz Srbije nije ostalo neprimećeno može se videti iz javno dostupnih podataka. Naša provera pokazala je da je Poreska uprava ipak reagovala.

U odnosu na period od pre nekoliko meseci kada smo počeli istraživanje o pojavi firmi iz Burundija i kada su sve mogle nesmetano da posluju, sedam od 10 sada je u problemu. Naime, Poreska uprava im je tokom poslednjih nekoliko meseci oduzela poreski identifikacioni broj (PIB). To ih onemogućava da sada, i da žele, posluju. Time je i država zvanično potvrdila da je reč o fiktivnim firmama.

S obzirom na to da ne posluju, realno je očekivati da do 31. marta 2025. neće podneti finansijski izveštaj za ovu godinu. Time ispunjavaju uslov da ih zbog dve uzastopne godine u kojima nisu predali ovaj dokument, APR prinudno obriše iz registra.

Međutim, to verovatno više nije ni bitno njihovim osnivačima ako su uspeli u svojoj nameri da se domognu neke od zemalja Evropske unije, posebno Francuske, Belgije ili Švajcarske gde se govori francuski jezik koji je jedan od tri zvanična u Burundiju.

Ono što ostaje pitanje za nadležne organe u Srbiji jeste da li mogu da se izbegnu ovakvi slučajevi gde se firma fiktivno osniva u cilju migracije, što ujedno iskrivljuje sliku (doduše neznatno) o stvarnom broju privrednih subjekata aktivnih u našoj zemlji.

Drugo pitanje jeste procedura registracije. Ona je takva da APR nije dužan da ispituje tačnost dostavljenih informacija. Za njihovu tačnost odgovornost snosi osnivač firme. Takođe, nije dužan da APR-u dokaže da je vlasnik ili zakupac objekta na kojem prijavljuje sedište svog biznisa. Zato se svakom može desiti da otkrije da ima firmu „na svom pragu“ za koju nikad nije čuo. Kada to sazna, može da ospori registraciju, a drugi državni organi nadležni su za proveru istinitosti dostavljenih informacija.

O Burundiju

Poput jedne mrlje na karti Afrike, u njenom istočnom delu, leži ova država čiji deo teritorije krase smaragdno jezero Tanganjika. Iako je pretežno ruralna, drvene kućice i zelene doline stvaraju sliku naizgled spokojnog života. No, ovo je daleko od istine. Ono što nažalost čini okosnicu Burundija, jesu siromaštvo, politička nesigurnost i intenzivni građanski sukobi.

Ta zemlja po površini je nešto veća od Vojvodine, ali ima dvostruko više stanovnika nego cela Srbija.

Poređenja radi, srpski nominalni BDP po glavi stanovnika prošle godine iznosio je 12.280 dolara. U Burundiju – 200. Odnos nije ništa bolji ni kada se gleda BDP usklađen po paritetu kupovne moći kako bi se koliko-toliko uporedio standard stanovništva. To dovoljno govori o koliko siromašnoj zemlji je reč. Jednoj od najsiromašnijih na planeti.

Iz tog razloga, ljudi se odlučuju da napuste zemlju u nadi da će utočište pronaći u nekom boljem mestu.

Kako je Burundi zemlja puna izazova sa kojima se nose njeni stanovnici, primetni su uzroci zbog kojih dolazi do emigracija. Pored kršenja ljudskih prava, problem je i na polju političke nestabilnosti, siromaštva i slabe ekonomije, kao i velikih klimatskih nepogoda, usled kojih poplave ruše sve pred sobom.

Iako je sve teže preći granice ove zemlje, Burundžani najčešće odlaze u Tanzaniju, Ruandu, Ugandu, ali i u Sjedinjene Američke Države i Evropsku uniju.

Upravo zato stručnjacima nije strano da čuju kako je u Srbiji došlo do ovakvog susreta sa stanovnicima Burundija. Našavši rupu u sistemu i šansu za bolji život, grupa Burundžana bila je spremna da u svojim životima u kojima su svakodnevno u ulozi istinskih boraca, između ostalog igraju i uloge osnivača i direktora firmi.

Milica Tošić

Mentor: Ivan Radak, Forbes

VREME

POWERED BY:

**DELTA
HOLDING**

Telekom Srbija